

Іграшкова школа і сучасність

Склад.
Поділ слова на склади
Урок письма, 1 клас

Народні традиції,
родинні свята і здоров'я
Урок основ здоров'я, 1 клас

Спостереження
за природою навесні
Урок казка української мови, 2 клас

Дружити справа нелегка,
але дружити треба вміти!
Виховна година, 3 клас

Ділення на розрядне число.
Розв'язування задач на рух
Урок математики, 4 клас

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 4 (32) КВІТЕНЬ 2017

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
засідувач кафедри початкової освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу початкової освіти
Інституту педагогіки НАПН України

Марія БРАТКО,
кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Університетського коледжу
Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла ЖУКОВА,
кандидат педагогічних наук, директор
Гімназії міжнародних відносин № 323
Дарницького району м. Києва

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
доктор педагогічних наук, професор
Національного університету «Острозька Академія»

Олена МАТВІЄНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
заступник декана з наукової роботи
факультету педагогіки і психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
кандидат педагогічних наук, директор
Скандинавської гімназії
Дарницького р-ну м. Києва

Ольга СЛОНОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, професор
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України,
заслужений вчитель України

Людмила ХОРУЖА,
доктор педагогічних наук, професор,
засідувач кафедри теорії та історії педагогіки
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ірина ШАПОШНИКОВА,
кандидат педагогічних наук, професор,
засідувач кафедри педагогіки і методики
початкового навчання факультету педагогіки
і психології Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Віктор ЮРЧЕНКО,
кандидат психологічних наук, доцент,
директор Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Роман ЯРОШЕНКО,
кандидат філологічних наук, доцент
Київського університету імені Бориса Грінченка

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Привітання з Великоднем

2

МОВОЮ НАУКИ

Віра ПЕЧАРСЬКА

Літературознавча пропедевтика
на уроках читання

3

Світлана МАРТИНЕНКО,
Наталія КИПІЧЕНКО

Діагностичні методики визначення
стилю педагогічного спілкування
вчителя початкової школи

6

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Людмила ШКАРБАН

Склад. Поділ слова на склади
Урок письма, 1 клас

10

Ірина ШВЕЦЬ

Народні традиції,
родинні свята і здоров'я
Урок основ здоров'я, 1 клас

13

Наталія ВИШНІВСЬКА

Виховання турботливості
у першокласників
Виховна година, 1 клас

18

Леся ПОРЯДЧЕНКО

Побудова тексту-опису
Урок розвитку зв'язного мовлення,
2 клас

20

Олена ВАЩЕНКО,

Ірина ДРУЦЬ
Віртуальна екскурсія з теми
«Спостереження
за природою навесні»
Урок природознавства, 2 клас

23

Інна ГНЕД

Дружити справа нелегка,
але дружити треба вміти!
Виховна година, 3 клас

27

Алла БОНДАРЬ

Як навчати молодших учнів
математиці. Ділення на розрядне
число. Розв'язування задач на рух
Урок математики, 4 клас

30

Юлія ТИШКУН

Прислівник
Система завдань
з української мови, 4 клас

34

Любов КАПКІНА

Гра-конкурс
із літературної пропедевтики
Урок літературного читання,
4 клас

40

А вже весна, а вже красна!

Укладено викладачем
кафедри початкової освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка
Іриною ТОЛУБКО

СТОРІНКА ДИДАЧОЇ ТВОРЧОСТІ

**Казки про весну учнів
спеціалізованої школи I ступеня
з поглибленим вивченням
англійської мови НВК «Домінанта»
Дніпровського р-ну м. Києва**
Укладено магістранткою
Педагогічного інституту
Київського університету
імені Бориса Грінченка
Інною ГНЕД

46

ЦЕ ЦІКАВО!

Унікальний експонат

5

Екскурсія в підводному царстві

9

Найсамотніше дерево на світі

17

Найбільші метелики

19

Співучі мавпи

22

Чи сумують тварини?

29

На 1 сторінці обкладинки:
Катерина Дзержинська, 5 років, м. Київ;
Олександр Дзержинська, 3 роки, м. Київ

Передплатний індекс: 86516

Побудова тексту-опису

Урок розвитку зв'язного мовлення, 2 клас

Леся ПОРЯДЧЕНКО,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ

Мета:

навчальна: учити дітей аналізувати художні тексти та виокремлювати з них описи; розуміти значення терміну «опис»;

розвивальна: формувати в дітей знання про опис як текст чи висловлювання, у якому перераховуються якості, властивості предметів і дій;

виховна: виховувати в дітей любов та шанобливе ставлення до природи, всього живого.

Очікувані результати: учні повинні знати основні властивості опису як типу монологу, розуміти значення поняття «опис», вміти дібрати відповідні мовні засоби для побудови тексту-опису.

Тип уроку: засвоєння нових знань, розвиток зв'язного мовлення.

Засоби: Захарійчук М.Д. Українська мова: підручник для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою, 2 клас / М. Д. Захарійчук. – К. : Грамота, 2012.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Привітання.

Пролунав дзвінок для вас,

Запросив у світливий клас.

Тож за парту всі сідаймо

І урок розпочинаймо.

Сьогодні на урок до нас завітав Ведмедик. Він приніс листа від Сонечка. Зачитаємо його. (Відкриває лист і читає).

«Дорогі друзі! Мені стало відомо, що ви вже другокласники. Багато вчитесь, оволодіваете науками.

А ось мій товариш Ведмедик також хоче вчитися, щоб багато знати. Я йому загадувало загадки, а він їх не може відгадати. Можливо, ви допоможете йому.

Бажаю вам успіхів у навчанні. А по закінченню навчального року приїздіть у гості на нашу лісову галявину. З повагою до вас, ваше Сонечко».

Допоможемо Ведмедику відгадати загадки?

II. Актуалізація опорних знань.

Аудіювання описів. (Педагог спрямовує дітей на добір синтаксичних конструкцій за аналогією).

Подивимося, які є загадки в конверті:

1) Я – великий, я – красавий, як біжу я, в'ється грива, хвіст у мене довгий-довгий, хвіст у мене, мов шовковий.

– Хто це? Так, звичайно, це коник.

– Як ви дізналися, що це коник? Які ознаки вам допомогли відгадати загадку? Який хвіст у коня? Як ви розумієте вислів хвіст у мене, мов шовковий? (Подібний до шовку, м'якенький, пухнастий)

– Як біжить коник? (Швидко, так, що в'ється грива)

– Що таке грива? (Шерсть, яка росте на голівці в коника)

– Який коник із себе? (Великий, красавий)

– Як ще можна сказати про коника?

2) Руда, красива, хитра, кмітлива, хвіст довгий маю, ним сліди замітаю.

– Хто це? (Лисичка)

– Які слова вам допомогли дізнатися, що це лисичка? (Руда, хитра, кмітлива, із довгим хвостом)

– Якого кольору шерсть у лисички? (Рудого)

– Яка вдача у лисички? Яка вона? (Хитра, кмітлива)

– Який хвостик у лисички? (Пухнастий, довгий)

3) Сіреньке, маленьке, хвостик, як шило, тоненський, та хоч якого кота з місця стягне.

– Хто це? (Мишка)

– Як ви розумієте вислів хвостик, як шило? (Тоненський, гостренський, маленький, колючий)

Активізація мовного матеріалу.

Побудуємо ланцюжки зі слів. (Учитель добирає словосполучення (колекція листівок), а діти утворюють подібні (колекція марок, медалей, календарів, фантиків).

III. Повідомлення теми і завдань уроку.

– Чим схожі всі ті загадки, які ми щойно відгадували?

(У них говориться про те, які звірятта за кольором, зростом, які в них лапки, мордочки, як вони себе поводять, але самі звірятта не називаються)

– Усі ці загадки є словесними описами звірят. Такі словесні описи допомагають нам віднайти відгадки.

– Сьогодні на уроці ми будемо вчитися будувати описи. А щоб дізнатися, кого саме ми будемо описувати, відгадаємо ще одну загадку: «На голові його корона з гілля, копитця топчуть буйне зілля. На спинці плями білі, наче день, звірятко звати це... (олень)».

– Як ви дізналися, що це олень? Які ознаки вам допомогли? Який олень із себе? (З рогами, схожими на гілля, з білими плямами на спинці)

– Чи можемо ми зі слів цієї загадки уявити і намалювати оленя?

IV. Вивчення нового матеріалу.

Висловлюватися про те, який із себе герой та як він виконує свої дії, означає описувати його. За допомогою опису ми навіть без уточнення предмета можемо намалювати його фарбами.

– За допомогою чого ми малюємо картинки? (Фарб, олівців).

– Спробуймо намалювати оленя без використання фарб та олівців, тобто за допомогою слів і речень.

Робота з підручником. Відкрийте сторінку підручника 114. Прочитайте вірш Василя Марсюка «Мое оленятко».

МОЕ ОЛЕНЯТКО

Хто не бачив оленятки,
Можу вам намалювати.
В оленяти білі ніжки,
Мов тонесенькі берізки,
Шерсть м'яка, неначе пух,
Два листочки – двоє вух,
Очі – сливи, хвіст – що з вати.
Чи я вмію малювати?

– Розгляньте малюнок до твору у підручнику та дайте відповіді на запитання:

- Якого кольору оленятко?
- Які в нього ніжки?
- На що вони подібні?
- Яка шерсть в оленятки?
- На що подібні в нього очі?
- Які вушка в оленятки?
- З чим автор порівнює його хвіст?
- Чи красиво ми змалювали оленятко?
- Чи використовували пензлик і фарби? (Ні)
- За допомогою чого малювали оленятко? (Слів і речень)
- Отже, **малювати за допомогою слів і речень – означає описувати.**

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

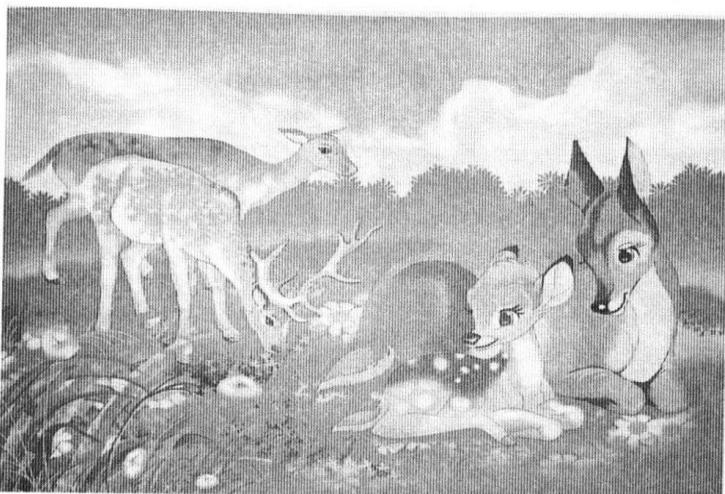
– Чи зможемо ми на основі опису намалювати оленятко фарбами?

V. Фізкультхвилинка.

VI. Закрілення вивченого матеріалу.

Побудова опису. Спробуємо самостійно за допомогою слів і речень побудувати опис оленята. Доберемо йому ім'я.

– Подивіться уважно на оленя і скажіть, яка у нього шерстка на дотик, якого вона кольору? Який у оленяти хвостик? Які вушка, оченята, ротик і носик? Чи подобається вам оленятко?

Діти будують описи, а вчитель постійно нагадує їм про необхідність контролювати себе, добирати влучні слова, що допомагають якнайкраще описати оленя, щоб висловлювання було виразним, образним, цікавим для решти дітей. Учні здійснюють рефлексію над мовленням.

Didaktichna gra «Хто краще».

Правила гри: клас ділиться на дві команди. Кожна команда по черзі добирає влучні, точні, виразні слова та речення для опису. Інша команда стежить за правильністю і доречністю добору синтаксичного матеріалу командою-суперником.

Дайте відповіді на запитання:

- Чи виразний і зрозумілий іншим ваша команда побудувала опис?
- Яка команда краще описала оленятко?
- За описом якої команди наш Ведмедик краще зрозуміє, яке з себе оленятко?

VII. Підбиття підсумків уроку.

- Про що ми сьогодні з вами дізналися на уроці?
- Що означає *малювати словами*?
- Що означає *описувати*?
- За допомогою чого ми описуємо?
- Що таке опис?

Че чікаво!

Співучі мавпи

Мавпи – дуже музикальні тварини. До такого висновку прийшли вчені, вивчаючи їхнє життя в Південно-Східній Азії. Найталановитіші з них – гібони, які співають мелодійно, майже як співочі птахи. Вчені помітили, що самці співають набагато частіше від самиць. Їхні концерти можуть тривати від кількох хвилин до двох годин, а кожна «арія» – до 15 хвилин. Гібони починають співати вранці, до сходу сонця, продовжують – після сніданку, а далі – залежно від настрою.

Укладено за матеріалами Інтернет-ресурсу:
Івано-Франківська центральна міська дитяча бібліотека.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://bibliokid.if.ua>.